

**SIILINJÄRVEN HYVINVOINTIKERTOMUS
JA -SUUNNITELMA 2021-2025:
OSA II Hyvinvointisuunnitelma**

Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2025

Hyvinvointisuunnitelma

Tässä suunnitelmassa hyvinvoinnilla tarkoitetaan kokonaisvaltaista kokemusta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista, jolla voidaan turvata ja mahdollistaa elämisen arvoinen elämä kaikille siilinjärveläisille. Hyvinvoinnin edistäminen ymmärretään laaja-alaisena toimintana, joka vaatii yhteistyötä kunnan eri sektoreiden, päättäjien, luottamushenkilöiden, järjestöjen ja kuntalaisten kanssa. Jokaista toimijaa tarvitaan siihen, että siilinjärveläisten osallisuus toteutuu ja he voivat hyvin.

Suunnitelman laadinta, toteuttaminen ja seuranta

Suunnitelman laadinta

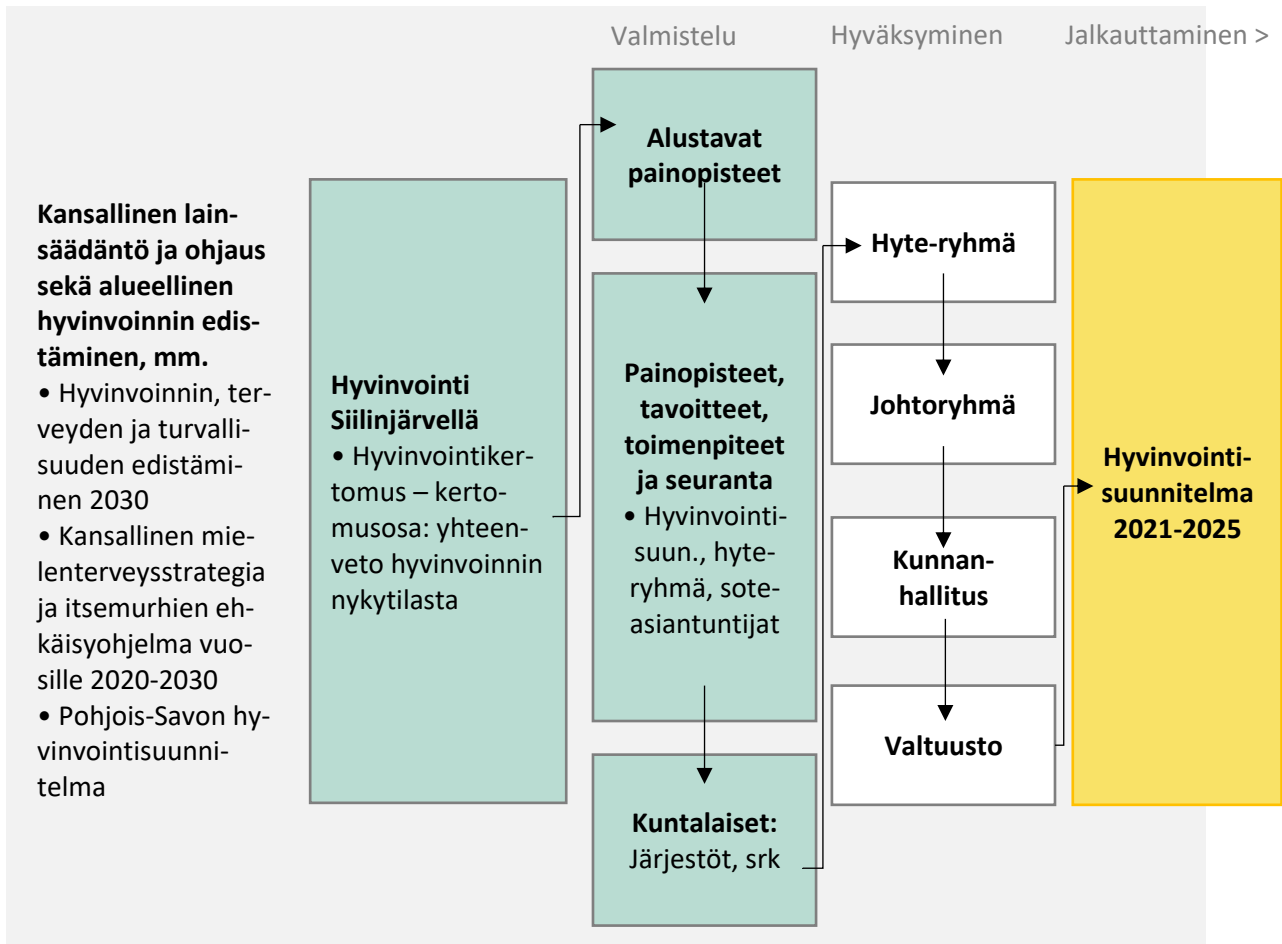
Siilinjärven kunnan hyvinvointisuunnitelma 2021-2025 pohjautuu hyvinvointikertomuksen kertomusosassa tunnistettuihin kehittämistarpeisiin. Suunnitelman laadintaa ja toteuttamista ohjaavat kansalliset suositukset ja toimenpideohjelmat sekä Pohjois-Savon alueellinen hyvinvointisuunnitelma.

Hyvinvointisuunnitelma tukee Siilinjärven kuntastrategiaa (2018), jonka toiminta-ajatuksena on edistää hyvinvointia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Hyvinvointisuunnitelman painopisteet huomioidaan kuntastrategiaa päivitettäessä. Siilinjärven hyvinvointisuunnitelmaa täydentävät ja konkretisoivat puolestaan hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät muut kunnan ohjelmat, suunnitelmat ja hankkeet.

Muita hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä erillishjelmia ja suunnitelmia Siilinjärvellä:

- Toiminnallinen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma (Valmisteilla)
- Ehkäisevän päihdetyönsuunnitelma (Valmisteilla)
- Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma (2020)
- Turvallisuussuunnitelma (2020)
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (2019)
- Kotouttamisohjelma (2015)
- Mielenterveys ja päihdesuunnitelma (2015)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmat
- Varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat

Siilinjärven kunnan hyvinvointikertomuksen on laatinut kunnan hyte-ryhmä hyvinvointisuunnittelijan johdolla. Suunnitelman laadinnassa on kuultu kunnan eri palvelualueiden toimijoita ja muita toimijoita, kuten yhdistyksiä ja seurakuntaa. (Kuvio 1.)

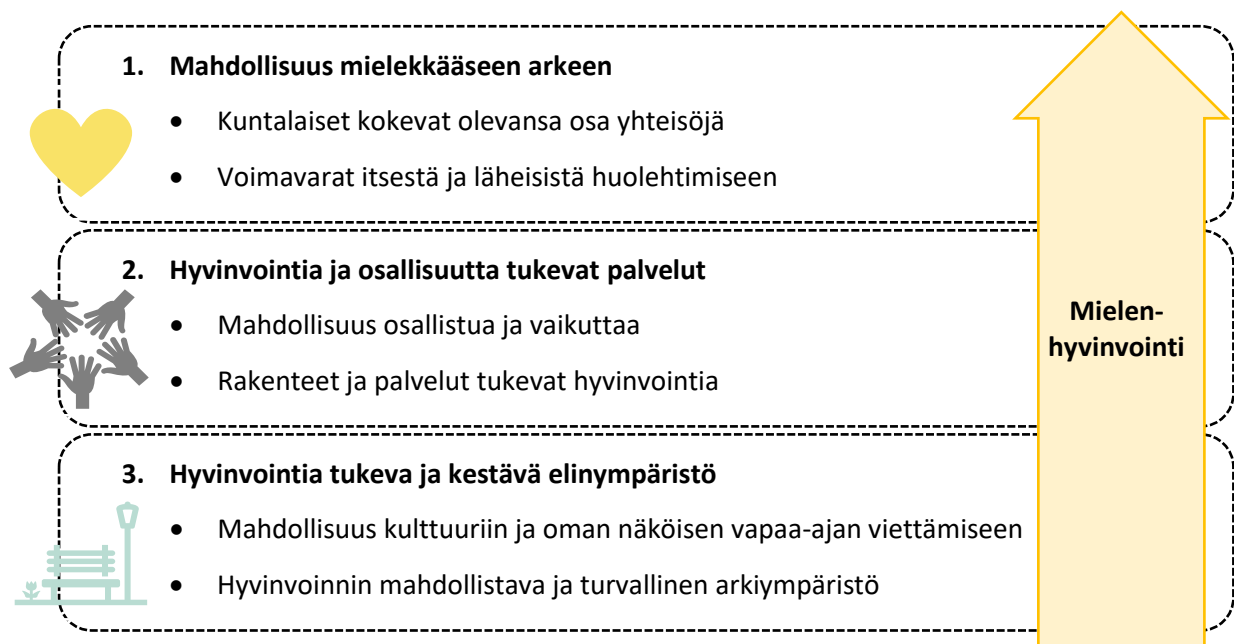
Kuvio 1. Hyvinvointisuunnitelman 2021-2025 laatiminen

Suunnitelman toteuttaminen ja seuranta

Suunnitelman toteuttamisesta vastaavat kunnan eri palvelualueet yhteistyössä 3. sektorin toimijoiden kanssa. Hyvinvoinnin edistäminen on pitkäjänteistä työtä, jossa tuloksia voidaan usein havaita vasta vuosien systemaattisen työn jälkeen. Tavoitteita ja toimenpiteiden toteutumista arvioidaan ja tarvittaessa täsmennetään vuosittain laadittavissa hyvinvointikertomuksen vuosiraporteissa.

Hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet Siilinjärvellä

Siilinjärven kunnan hyvinvointisuunnitelmassa 2021-2025 on kolme painopistettä, jotka jakautuvat kuuteen tavoitteeseen. Painopisteet ja tavoitteet mukailevat Valtioneuvoston *Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030* -toimeenpanosuunnitelmaa (2021). Suunnitelman tavoitteet koskettavat kaikkia kuntalaisia. Niiden toteuttamiseksi on määritetty toimenpiteitä, joissa huomioidaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät. Suunnitelman läpileikkaavana teemana on mielenhyvinvoinnin edistäminen, Sosi- ja terveysministeriön *Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030* -ohjelman mukaisesti. Suunnitelman toimenpiteet pyrkivät edistämään laaja-alaisesti kokonaisvaltaista hyvinvointia ja siten vahvistamaan mielenhyvinvointia suojaavia tekijöitä ja ehkäisemään sitä uhkaavia riskitekijöitä.

Painopiste 1. Mahdollisuus mielekkääseen arkeen

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointi Kunnan, "Hyvinvointialueen hyte-kerroin"
Kuntalaiset kokevat olevansa osa yhteisöjä	<ul style="list-style-type: none"> ● Yksinäisyyden tunnistamisen ja puheeksi ottamisen vahvistaminen sekä yksinäisyyden ehkäiseminen ● Viestinnän vahvistaminen: yksinäisyyden tunnistaminen ja ehkäiseminen ● Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen mm. <i>Ospa</i>-hankkeen kautta ● Kuntalaisten yhteisöllisyyden ja kohtaamisen tukeminen yhteistyössä järjestöjen kanssa mm. <i>Tapaamo</i>-hankkeen toiminnan kautta ● Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen: lapset, nuoret, vanhemmat, ammattilaiset, esim. <i>Pro koulu</i> ● Lasten ja nuorten koulu yhteisöön sitoutumisen vahvistaminen <i>Sitouttava koulu yhteisö</i> -hankkeen avulla ● Vertais- ja ryhmämuotoisen toiminnan vahvistaminen (esim. <i>Selvitään kiusaamisesta</i> -ryhmätoiminta) ● Kiusaamisen ehkäisy ja jälkihoidon (ml. jälkiseurannan) edelleen vahvistaminen 	<p>FinLapset: Lasta kiusattu kotona, hoidossa tai vapaa-ajalla</p> <p>Kouluterveyskysely (THL):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tuntee itsensä yksinäiseksi ● Tuntee itsensä osalliseksi (indikaattori tulossa 2021) ● Kokee pystyvänsä vaikuttamaan oman elämänsä kulkuun ● Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa <p>Sotkanet: Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, %</p> <p>Omaseuranta: <i>Siilin nuoret</i> ja <i>Tapaamo</i> -hankkeet: osallistujien määrä/vuosi, toteutuneet ryhmät/tapahtumat/vuosi</p>
Voimavarat itsestä ja läheisistä huolehtimiseen	<p>Toimintakyky ja voimavarat</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Erytystä tukea tarvitsevien tunnistaminen, kuuleminen, kohtaaminen ja tukeminen ● Vaikeasti työllistyvien nuorten arjen ja toimintakyvyn tukeminen kuntoutuksen ja työllistymisen edistämiseksi <i>Siilin nuoret</i> -hankkeen kautta ● <i>Nuoret pystyy</i> -hankkeen hyvien käytäntöjen tunnistaminen ja juurruttaminen ● Ikäänntyneiden voima- ja tasapainoharjoittelun tukeminen toimintakyvyn tukemiseksi ja kaatumisten ehkäisemiseksi <i>Voimaa vanhuuteen</i> -toiminnan juurruttamisella ● Lasten ja nuorten ruokakasvatuksen vahvistaminen (mm. <i>Makuaakkoset</i>, <i>Kouluruokadiplomi</i> sekä <i>Ruokakunnan työkalut</i> ja toimintamallit) 	<p>Kouluterveyskysely (THL):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä ● Ei syö koululounasta päivittäin <p>Sotkanet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65-v täyttäneilläⁱ ● Kouluissa noudatetaan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisestä, % peruskouluistaⁱ <p>Tilastokeskus: Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä, %ⁱ</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriö:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistäⁱ ● Nuorisotyöttömät, % 18-24 vuotiaasta työvoimastaⁱ <p>Toimeentulokirekisteri (THL): Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä^{i, ii}</p> <p>Eläketurvakeskus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstäⁱ <p>Nykytila.fi: Arvio ruokakasvatuksen nykytilasta (vuosittain: varhaiskasvatus, ala- ja yläkoulut)</p>

<p>Perheet ja vanhemmuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmuuden ja perheiden tukeminen: perhekeskustoiminnan jalkauttaminen, ml. monitoimijainen yhteistyömalli, puheeksiottaminen ja osallistavat keinot • <i>Lapset puheeksi</i> -menetelmän käytön vahvistaminen ja vakiinnuttaminen • Lapsiperheiden osallisuuden, yhteisöllisyyden ja vertaistuen vahvistaminen: <i>perheentalo</i>-toiminnan vakiinnuttaminen • Vahvistetaan lähisuhdeväkivallan uhan varhaista tunnistamista, puheeksiottamista ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyä (<i>Lähisuhdeväkivallan puheeksiotto ja kartoitus</i>, THL; MARAK-toiminta) 	<p>FinLapset:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyytyväisyyden kokeminen itseän vanhempana • Vanhempi tarvinnut omaan vanhemmuuteensa / parisuhteeseensa ammattilaisilta tukea • Vanhempi hyväksyy lapsen tukistamisen tai luunapin antamisen % <p>Kouluterveyskysely (THL):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa • Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana <p>Sotkanet: 0-17 vuotiaat lapset, joista tehty lastensuojeluilmoitus, % vastaavanikäisestä väestöstä</p> <p>Tilastokeskus: Avioeroja 25 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä naimisissa olevaa</p>
<p>Mielenterveys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mielen hyvinvoinnin haasteiden varhainen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen (mm. RBDI, BDI, BB-10) tarvittaessa koko perhe ja läheiset huomioon ottaen (mm. <i>Monitoimijainen yhteistyömalli</i>) • Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen: mielenterveyden ensiapu -koulutukset, IPC:n käyttöönotto nuorten tukemisessa • Lasten ja nuorten mielenhyvinvoinnin varhainen tukeminen ja hoito: jalkautuvat psykiatriset sairaanhoitajat oppilaitoksiin (<i>Tu/Sote</i>-hanke) • Hyvän mielen kunta -tarkistuslistan käyttöönotto ja toiminnan kehittäminen sen mukaisesti (<i>Hyvän mielen kunta</i> -hanke) 	<p>Kouluterveyskysely (THL):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus • Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksiⁱ <p>Sotkanet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria • Mielenterveys- ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi sairauspäivärahaa saavien määrä • Mielenterveys- ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18-34 v, % vastaavan ikäisestä väestöstäⁱⁱ • Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 v täyttäneillä • Itsemurhakuolleisuus <p>Sairastavuusindeksi (THL): Mielenterveysindeksi, ikävakioimaton</p>
<p>Päihteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Päihteiden käytön varhainen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen (mm. ADSUME, AUDIT/AUDIT-C) • Haitallisen pelaamisen tunnistaminen ja puheeksiottaminen (mm. BBGS) • Ryhmäilmiöiden tunnistaminen ja niihin varhainen puuttuminen moniammatillisesti (yhteistyö, Ankkuri-toiminta) • PAKKA toimintamallin toteuttaminen • Ehkäisevän päihdetyönsuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen 	<p>Kouluterveyskysely (THL):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raittius, % • Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista • Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran • Rahapelaaminen ja netinkäyttö -kysymykset <p>Sotkanet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alkoholiuolemat, menetetyt elinvuodet (PYLL) 25-80v. <p>Omaseuranta: Pakka-toimintamallin käyttö: ostokoikeiden toteutuminen ja päihdeasennekyselyt</p>

Painopiste 2. Hyvinvointia ja osallisuutta tukevat palvelut

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointi
Rakenteet ja palvelut tukevat hyvinvointia	<ul style="list-style-type: none"> ● Toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen ● Hyte-toiminnan organisoiminen ja eri toimijoiden roolin ja tehtävien täsmentäminen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ● Yhdyspintojen ja yhteistyön paikkojen tunnistaminen ja yhteistyöstä sekä tehtävistä sopiminen (ml. palvelupolut) kunnan ja hyvinvointialueen toimijoiden sekä 3. sektorin kanssa ● Ennakko vaikutusten arvioinnin (EVA:n) vahvistaminen ja toteutuksen seuranta ● Matalankynnyksen ja jalkautuvan toiminnan tarpeen kartoittaminen ja toteuttaminen <i>Siilin nuoret</i> -hankkeen kautta 	TEAviisari <ul style="list-style-type: none"> ● Kuntajohto > johtaminen > päätösten ennakkoarviointi käytössä Omaseuranta: <ul style="list-style-type: none"> ● Ennakkoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa: toteutuksen omaseuranta ● <i>Siilin nuoret</i> -hanke: kävijämäärät, ammattilaisten jalkautuminen yksikköön
Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa	<ul style="list-style-type: none"> ● Osallistavien toimintatapojen tunnistaminen ja käytön jalkauttaminen yhteistyössä 3. sektorin kanssa ● Matalankynnyksen vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen <ul style="list-style-type: none"> - kuntalaiskyselyiden systemaattinen toteuttaminen eri teemoista esim. joka 2. vuosi - vaikuttaminen Siilinjärvi-sovelluksen kautta ● Vaikuttamistoimielinten toiminnan kehittäminen ja vahvistaminen: <ul style="list-style-type: none"> - lapsiparlamentti toiminnan uudelleen käynnistäminen - nuorisovaltuuston toiminnan vahvistaminen - vanhus- ja vammaisneuvostojen roolin ja toiminnan selkeyttäminen - toimija- ja järjestöfoorumin toiminnan kehittäminen: järjestöjä palveleva toiminta - kylä ja asukastoimikuntien toiminnan vahvistaminen ● Säännöllinen osallisuustoiminnan itsearviointi (Kuntaliitto) ja osallisuustoiminnan edistäminen arvioinnin tulosten perusteella ● Digitaalisen osallisuuden vahvistaminen digitaalisia palveluita ja Siilinjärvi-sovellusta kehittämällä ● Kielellisen saavutettavuuden ja selkokielisyyden kehittäminen kunnan verkkoympäristöissä ja digiviestinnässä (mm. <i>Ydin-asia</i>-hanke) ● Viestinnän vahvistaminen: kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet 	Kouluterveyskysely: Kokee pystyvänsä vaikuttamaan joihinkin elinympäristönsä asioihin TEAviisari: <ul style="list-style-type: none"> ● Osallisuus (kokonaistulos) ● Perusopetus ja lukiokoulutus: oppilaiden ja huoltajien vaikutusmahdollisuudet ● Osallisuus: palveluiden suunnittelu (kokonaistulos) Omaseuranta: <ul style="list-style-type: none"> ● Varhaiskasvatuksen asiakaskysely: onko huoltajat saaneet osallistua toiminnan suunnitteluun ● Kokemuksellinen hyvinvointikysely (alueellinen) ● Kuntalaiskyselyt ● Järjestö- ja toimijafoorumin säännölliset kokoukset: osallistujamäärät ● Kuntaliitto: osallisuustoiminnan itsearviointityökalu maaseutumaisille kunnille ● Vaikuttamistoimielinten aloitteiden määrä

Painopiste 3. Hyvinvointia tukeva ja kestävä elinympäristö

Tavoite	Toimenpiteet	Toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointi
<p>Mahdollisuudet kulttuuriin ja oman näköisen vapaa-ajan viettämiseen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Omaehtoisen liikuntamahdollisuuksien kehittäminen, ml. lähiliikuntamahdollisuudet, leikki-/liikuntapuistot ● Matalan kynnyksen liikuntaneuvonnan ja liikuntaryhmien toiminnan vahvistaminen huomioiden eri ikäiset ja toimintakykyiset ● Matalan kynnyksen harrastamisen mahdollistaminen yhteistyössä 3. sektorin kanssa (ml. Harrastamisen Suomen mallin toteuttaminen) ● Harrastuspaikkojen varauspalveluiden kehittäminen ● Kulttuurihyvinvointisuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen yhteistyössä 3. sektorin kanssa 	<p>FinLapset (THL): Vähintään kerran viikossa kulttuuripalveluihin osallistuvien nelivuotiaiden osuus ikäluokasta</p> <p>Kouluterveyskysely (THL):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille ● Harrastaa jotain vähintään kerran viikossa ● Vähintään tunnin päivässä liikkuvat ● Harrastaa kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa ● Kokee harrastuspaikkojen sijaitsevan liian kaukana <p>Omaseuranta:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kulttuuritoiminnan toteutuminen hoito/hoivapalveluyksiköissä: omaseuranta ● Liikunta- ja virkistyspaikkojen määrä / kunnan tilojen varausaste ● Harrastamisen Suomen malli: kerhojen määrä, osallistujien määrä ● Ikäihmisten liikuntaneuvonta: käyntimäärät ● Liikuntaryhmät: osallistujamäärät
<p>Hyvinvoinnin mahdollistava ja turvallinen arkiympäristö</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Parannetaan kestävien kulkumuotojen käytön mahdollisuuksia ● Kehitetään viher- ja virkistysalueita ja niiden saavutettavuutta ● Arkiympäristön suunnittelulla ja kehittämisellä pyritään <ul style="list-style-type: none"> - turvaamaan asuinalueiden monimuotoisuus ja palveluiden saavutettavuus - edistämään arkiympäristön turvallisuutta (ml. meluhaittojen ehkäiseminen, ilmanlaadun turvaaminen, esteettömyyden toteuttaminen) ● Kehitetään paikkatiedon seuranta ja sen hyödyntämistä hyvinvoinnin edistämisessä 	<p>Sotkanet: Pienhiukkaspitoisuuden väestöpainotettu keskiarvo</p> <p>Tilastokeskus</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Asunnottomien (yksinäisten henkilöiden lkm) ● Yksinasuvat 75-vuotiaiden osuus % ● Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista ● Asuntokuntia %, joissa väh. 1 alle 18-v ● Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista <p>Omaseuranta: Paikkatiedon seuranta (valmisteilla):</p> <ul style="list-style-type: none"> - joukkoliikenne potentiaaliset käyttäjämäärät, saavutettavuus - kävely- ja pyöräily: potentiaaliset käyttäjämäärät - viher- ja virkistysalueiden ja lähiliikuntapaikkojen saavutettavuus - melualueilla asuvien kuntalaisten lukumäärä

OSA III Valtuustokäsittely

Suunnitelman hyväksyminen

Siilinjärven kunnan hyvinvointikertomuksen kertomusosa I on hyväksytty kunnanhallituksessa 7.6.2021 ja kunnan valtuustossa 17.6.2021. Hyvinvointikertomuksen suunnitelmaosa II on hyväksytty kunnanhallituksessa 29.11.2021 ja valtuustossa 16.12.2021.